

De Woutertje Pieterse Prijs bekroont de mooiste boeken die het afgelopen jaar zijn verschenen. Voor 2024 zijn er zes boeken genomineerd.

Om leraren te inspireren aan de slag te gaan met actuele én goede kinder- en jeugdboeken, bieden wij lestips bij de genomineerde boeken aan. Dit jaar zijn er lestips vanaf groep 3 van het basisonderwijs tot en met de onderbouw van het voortgezet onderwijs.

LESTIPS

VOOR GROEP 8 VAN HET BASISONDERWIJS

Deze lessuggesties richten zich op het boek *Het touw en de waarheid* van Marco Kunst & Jeska Verstegen (Uitgeverij Lemniscaat), een boek dat geschikt is voor kinderen vanaf 11 jaar.

Thema's in dit boek

- eilanden
- weeskinderen
- verlangen
- verleden
- zeemonsters
- geheimen
- zoektocht
- eenzaamheid
- vertrouwen
- tegenstellingen
- woord en beeld
- vriendschap
- verbinding
- sprookje

Uit het juryrapport

'Een prachtig geïllustreerd sprookje over een jongen die woorden verzamelt en een meisje dat alles van kleuren weet. In dansende zinnen vol mooie vondsten lezen we hoe ze elkaar vinden. De liefde voor taal spat van de pagina's af, net als de betoverende illustraties.'

Het touw en de waarheid

De vertelling start met twee verhalen: het ene gaat over Ylan, die in een klooster woont in het koude noorden en het andere verhaal over Kyra, die op een zonnig eiland in het zuiden leeft. De tegenstelling tussen deze twee kan niet groter: Ylan leeft samen met monniken in een grauwe kille wereld waar het draait om woorden, terwijl Kyra helemaal alleen is in een kleurrijke wereld vol pigmenten en verf. Ze gaan beiden op zoek naar een andere wereld en ontmoeten elkaar op open zee tijdens een gevecht tussen oeroude zeemonsters. Het touw dat Kyra meenam brengt hen bij elkaar. Samen gaan ze verder op zoek naar de waarheid.

WOORDEN EN BEELDEN

TEKENEN EN ASSOCIËREN (INDIVIDUEEL)

VERBEELDEN

Voorlezen (p. 12-13)

Lees hoofdstuk 1 voor en laat de leerlingen tijdens het voorlezen woorden opschrijven die de sfeer aangeven.

Tekenen

Geef de leerlingen een groot vel papier dat ze in tweeën vouwen. Op de linkerhelft maken ze een tekening van dit fragment. Laat ze bijpassende kleuren kiezen die de sfeer goed weergeven. Onderaan het papier houden ze een strook vrij.

Voorlezen en tekenen (p. 24-25)

Lees nu hoofdstuk 4 voor terwijl de leerlingen weer sfeerwoorden noteren. Laat ze op de rechterkant van het papier een tekening van dit fragment maken.

Woorden bij de beelden

Laat de tekeningen rondgaan en op de vrije strook schrijven de leerlingen op 3 tekeningen woorden waarvan zij vinden dat die erbij horen. Elke leerling krijgt de eigen tekening weer terug en gebruikt de woorden om een zin te maken waarin de tegenstelling tussen de twee helften duidelijk wordt.

© illustratie Jeska Verstegen |
Uitgeverij Lemniscaat

ACHTERGRONDINFO

Werken aan het vergroten van verhaalbegrip en literaire competentie

Sprookjes

Sprookjes hebben een aantal kenmerken: ze spelen zich af in een onbepaalde tijd en ruimte, magie is een vanzelfsprekendheid, de personages maken weinig ontwikkeling door, het goede overwint, de gebeurtenissen volgen elkaar snel op en vaak wordt gebruik gemaakt van vaste formuleringen. Er is een onderscheid te maken tussen volksprookjes en kunstsprookjes. De volksprookjes zijn gebaseerd op mondelinge overlevering en zijn later opgetekend, zoals door de gebroeders Grimm en Charles Perrault. Het kunstsprookje is iets verfijnder en complexer en bedacht door één auteur, zoals Hans Christian Andersen. *Het touw en de waarheid* kan gezien worden als een nieuw kunstsprookje dat speelt met de elementen van het sprookje.

Metafiction (over de grenzen van het verhaal heen)

Metafiction is een stijlmiddel dat binnen het verhaal laat zien hoe het verhaal werkt. Er wordt dan óver het verhaal gecommuniceerd op een hoger abstractieniveau. De grens tussen fictie en werkelijkheid wordt doorbroken en de lezer krijgt ineens een rol in het verhaal of wordt er op een bepaalde manier bij betrokken. Zo spreekt in *Het touw en de waarheid* de verteller de lezer direct aan in het woord vooraf. En de lege pagina's aan het eind van het boek zijn een letterlijke verwijzing naar een zin in het verhaal.

HET TOUW

EEN TOUW MAKEN (IN DUO'S)

VERBINDEN

Voorlezen (p. 76-77)

Lees hoofdstuk 16 voor.

Touw maken (in duo's)

Verzamel materialen waarmee de leerlingen een dik touw kunnen maken: bollen wol, lappen stof die ze aan repen kunnen knippen of stukken (dun) touw. Laat duo's elk een touw van ca. 6 meter maken door de materialen aan elkaar te knopen, te draaien of te vlechten.

© illustratie Jeska Verstegen |
Uitgeverij Lemniscaat

Verbonden

Vorm samen een kring met een diameter van ca. 5 meter. De duo's gaan een eind van elkaar staan. De ene helft van de leerlingen heeft het zelfgemaakte touw vast. Om beurten gooit een leerling het einde van het touw naar diens partner. Als alle touwen gegooid zijn, zijn alle touwen verward met elkaar (als spaken in een wiel). Elk duo probeert nu bij elkaar te komen, zonder dat het touw wordt losgelaten. Dit doen ze door over en onder andere touwen door te gaan.

Illustratie (p. 130-131)

Als alle duo's naast elkaar staan, zonder een ander touw ertussen, laat je de illustratie zien van p. 130-131. Hierop heeft Ylan Kyra weten te bereiken via het touw nadat ze de zeemonsters hebben getrotseerd. Bespreek samen de illustratie en de betekenis hiervan als rode draad in het verhaal.

DE WAARHEID

FILOSOFISCH GESPREK (KLASSIKAAL)

VERBAZEN

Voorlezen (p. 156)

Lees hoofdstuk 35 voor. Benadruk de zin over de lege bladzijden aan het eind van het fragment en laat de lege bladzijden zien aan het einde van het boek.

Vullen van de lege bladzijden

Ga in gesprek over deze lege bladzijden. Waar zouden deze mee gevuld worden? Leg een verband met sprookjes die vaak eindigen met: *...en ze leefden nog lang en gelukkig*. Bedenk samen hoe dit verhaal verder zou kunnen gaan.

Filosofisch gesprek

Ga vervolgens in op de laatste zin: *En de waarheid? Die lag iedere dag voor de hand*. Vraag aan de leerlingen:

- *wat betekent het als iets voor de hand ligt?*
- *bestaat DE waarheid?*
- *wat is jouw waarheid?*
- *wat is waar?*

Vraag door met vragen als:

- *hoe weet je dat?*
- *waar heb je dat op gebaseerd?*
- *denkt iemand daar anders over?*

MEER LEZEN?

Meer eigentijdse sprookjes van Marco Kunst

- *Het verlangen van de prins* (2020) met illustraties van Marieke Nelissen, Uitgeverij Gottmer.
- *De Waterwaack van Natterlande* (2017) met illustraties van Marieke Nelissen, Uitgeverij Lemniscaat.
- *De sleuteldrager* (2012), Uitgeverij Lemniscaat.

Meer lessuggesties

Bij Lemniscaat vind je nog meer lessuggesties bij *Het touw en de waarheid* voor leerlingen vanaf klas 1 van het voortgezet onderwijs.

Scan hiervoor deze QR-code:

Bronnen

- Joosen, Vanessa & Vloeberghs, Katrien (2011). *Uitgelezen jeugdliteratuur. Ontmoeting tussen traditie en vernieuwing*. Leuven/Leidschendam: LannooCampus/Biblion.
- *Algemeen letterkundig lexicon*. Zoek op: 'metafictie' www.dbnl.org/tekst/dela012alge01_01/index.php

© illustratie Jeska Versteegen |
Uitgeverij Lemniscaat

Colofon

Deze lestips zijn ontwikkeld door Loes Reichenfeld (LEES met LOES) - www.leesmetloes.nl in opdracht van de Stichting Woutertje Pieterse Prijs.

Scan onderstaande QR-code voor lessuggesties bij de andere genomineerde boeken:

De lestips worden aangeboden dankzij de steun van de Brook Foundation en De Versterking.

© Stichting Woutertje Pieterse Prijs en LEES met LOES, 2024